

Naar een veerkrachtig sociaal domein!

Gezamenlijke visie op het sociaal/maatschappelijk domein

Inleiding

Wij geloven in de eigen kracht van onze inwoners. Van jong tot oud, met welke beperking dan ook. Want iedereen heeft een talent. En onze ambitie is om die eigen kracht zo goed mogelijk aan te spreken. Want 'meiinoar' kunnen we meer bereiken. 1+1=3!

In dit document beschrijven we onze visie op het toekomstig sociaal/maatschappelijk domein. Want onze gemeenten krijgen op dat terrein te maken met omvangrijke taakverschuivingen.

Door de transities/transformaties op het gebied van werk, Wmo, jeugd en onderwijs¹ zijn onze gemeenten straks verantwoordelijk voor bijna de gehele maatschappelijke ondersteuning aan inwoners; jongeren, volwassenen en ouderen.

En hoewel we beseffen dat ons een grote uitdaging voor staat om de taken te realiseren met veel minder geld, zien we ook de kans die dit biedt. De noodzaak van de verandering is er, het is financieel niet meer houdbaar. En die noodzaak kunnen we aanwenden als springplank om de verandering een zet te geven.

Waarom deze gezamenlijke visie?

De drie transities op het gebied van werk, Wmo en jeugd hebben een grote overlap in doelgroepen en een sterke overeenkomst in doelstellingen: het vereenvoudigen van het stelsel en het verbeteren van de effectiviteit van de ondersteuning en hulp. De gemeenten krijgen door deze transities de kans een ontkokerd stelsel van maatschappelijke ondersteuning in te richten voor alle leefgebieden van de burger. Daarom is het van belang om de drie transities in samenhang te bezien en zo integraal mogelijk op te pakken. Gezamenlijk vormen zij een belangrijke impuls voor transformatie van het maatschappelijk domein.

Proces

De eerste aanzet voor de visie is gedaan in een voor de gelegenheid opgezette (tijdelijke) ambtelijke werkgroep van onze beide gemeenten. Vervolgens zijn de uitgangspunten voorgelegd aan het maatschappelijke middenveld op een brainstormsessie op 6 september 2012. Zoveel mogelijk ideeën zijn verwerkt deze visie. In de bijlage zijn alle ideeën terug te lezen in zogenaamde 'mindmaps' (bijlage 3). Daarna is het document besproken in de gezamenlijke stuurgroep die bestaat uit bestuurders en afdelingshoofden en hebben we de hoofdlijnen gedeeld met commissieleden en raadsleden van de beide gemeenten. Tenslotte hebben we de visie voorgelegd aan onze maatschappelijke partners.

Wat doen we met deze visie?

We beseffen dat deze visie niet van de ene op de andere dag is gerealiseerd. Het is meer dan een veranderingsproces. We zien het als een transformatie, zowel met betrekking tot onze rol, als die van onze partners en inwoners.

De visie vormt de basis voor een uitvoeringsprogramma met onder andere pilots met het maatschappelijk middenveld. Al doende willen we leren en geven we richting aan het vervolg. Daarom moet deze visie gezien worden als een levend document, een ontwikkeldocument.

¹ In dit document wordt gesproken over de transities en transformaties t.a.v. werk (ook wel Participatiewet of werkvermogen), Wmo (aan de Wmo worden taken toegevoegd uit de Awbz,) jeugd (huidige jeugdzorg of zorg voor jeugd) en onderwijs (passend onderwijs). Zie in de bijlagen de uitgebreide beschrijvingen van deze transities/transformaties.

1. Gezamenlijke visie

Analyse en richting

Wij kiezen voor een samenhangende aanpak voor het gehele sociale domein. Onze visie is dat de inwoner centraal moet staan. Daarbij nemen we steeds de totale leefsituatie van mensen in ogenschouw. We spreken hun zelfoplossend vermogen aan en hebben/houden tegelijkertijd aandacht voor mensen in een kwetsbare positie.

We starten bij de mogelijkheden en talenten van mensen: hun werkvermogen, groeivermogen en leefvermogen.

In de termen van de transities betekent dit dat de mensen zelf primair verantwoordelijk zijn voor:

1. Het vinden van een baan (werk).
2. Het opvoeden van kinderen (jeugd).
3. Zelfredzaamheid en regie (Wmo).

Wij zetten allereerst in op het versterken van deze basis: het zelfoplossend vermogen van de burger, zijn/haar sociale netwerk en de sociale gemeenschap.

Op sommige momenten lukt het niet op eigen kracht, dan is ondersteuning nodig. Wij zien die ondersteuning als een springplank, je krijgt een duwtje in de goede richting zodat je je eigen kracht hervindt of versterkt.

We denken hierbij aan lichte functies als informatie en advies, signalering, kortdurende ondersteuning. Is er lichte hulp nodig dan kan dit zonder ingewikkelde indicatietrajecten. Maatgevend is de behoefte van de inwoner en/of het gezin en de mogelijkheden binnen zijn/haar netwerk.

Er zijn generalistische ondersteuners beschikbaar die aan goede vraagverheldering doen en daarbij oog hebben voor het totale (gezins)systeem.

Wij investeren in een brede toeleiding (springplank). Die heeft de functies informatie en advies, signalering, het bieden van lichte ondersteuning en coördinatie van ondersteuning. Die toeleiding moet vraaggericht en snel plaatsvinden met een brede blik. Er wordt gewerkt met generalistische professionals. Alles is gericht op: hervinden/versterken eigen kracht.

Voor sommige inwoners of gezinnen is die kortdurende ondersteuning niet voldoende. Voor die huishoudens is een vangnet, bijvoorbeeld voor mensen met een ernstige lichamelijke en/of verstandelijke beperking en anderen die het niet zelf redden. Dat vangnet is geen kwestie van generieke regels of criteria, maar van effectieve aanpak en voorzieningen, oftewel: maatwerk. De opgave voor de komende jaren is om met elkaar uit te vinden wat dat voor de betrokken bewoners betekent en wat de rol van de overheid daarin dan moet zijn.

Voor de kwetsbare inwoners blijft er een vangnet om op terug te vallen. Het recht op deze zorg alleen voor wie dat echt nodig heeft. Maatwerk is hierbij het uitgangspunt. De huidige specialistische zorg wordt zo klein mogelijk.

Rol gemeente, organisaties/instellingen/middenveld

Uit bovenstaande visie blijkt dat wij streven naar een transformatie, een cultuuromslag bij iedereen: inwoners, het maatschappelijk middenveld en de gemeente zelf. Er moet een omslag komen van 'zorgen voor', naar 'zorgen dat'.

Bij het vormgeven van de transitie vertrekken we vanuit het perspectief dat de samenleving niet perfect is, en dat ook niet hoeft te zijn. Als overheid zijn wij niet overal verantwoordelijk voor en risico's zijn niet uit te sluiten. Als gemeente stellen wij ons de vraag wanneer wij moeten ingrijpen.

Wij leggen die grens bij de veiligheid van een individu en die van zijn/haar omgeving. Daar waar de veiligheid van mensen in gevaar is moeten we als overheid ingrijpen. Het moment en de manier van ingrijpen is afhankelijk van het onderliggende probleem.

De transformatie zal grote gevolgen hebben voor onze samenleving en met name voor de huidige hulp- en zorginstellingen. Nu is alles nog ingericht op doelgroepen passend bij de diverse regelingen waar burgers aanspraak op kunnen maken. Straks wordt de verantwoordelijkheid voor alle regelingen en bijbehorende financiering ondergebracht bij 1 partij, de gemeente. Het huidige doelgroepenbeleid zal daarmee, naar alle waarschijnlijkheid, komen te vervallen. Er is straks sprake van één grote doelgroep van jong tot oud.

De verkokering die er (ook in onze eigen gemeentelijke organisatie) nog is zal dus moeten worden omgebogen naar een omgevingsgerichte en systeemgerichte aanpak. Dit zal voor iedereen, ook voor onze eigen gemeentelijke organisatie, een grote verandering betekenen.

Wij zullen ook van het maatschappelijk middenveld vragen dat zij zich aansluiten bij de gezinsgerichte benadering die wij nastreven. Mensen leven namelijk niet in één domein maar doorkruisen dagelijks alle domeinen. Organisaties moeten hierop aanvullend zijn, aansluitend bij het leven zelf.

Samenvattend

Samengevat bestaat onze visie uit de volgende 10 principes:

1. Iedereen heeft mogelijkheden en talent (leefvermogen, groeivermogen, werkvermogen).
2. Investeren in eigen kracht, het eigen netwerk en de sociale gemeenschap.
3. Bij gevaar of (ernstige) bedreiging van ontwikkeling snel ingrijpen (er op af).
4. Preventie en faciliteren/ondersteunen gaan voor hulpverleners.
5. Een brede toegang ('springplank').
6. Een vangnet voor de kwetsbaren.
7. Afstemmen van ondersteuning op de vraag: van eenvoudig naar complex.
8. Omgevings- en systeemgericht.
9. Eén huishouden, één plan, één ondersteuner.
10. Vertrouwen waar mogelijk, procedures waar noodzakelijk.

In het volgende hoofdstuk geven we op basis van deze principes een doorkijkje naar de nieuwe sociale infrastructuur die ons voor ogen staat.

2. Schets van de nieuwe sociale infrastructuur

De inwoners van onze gemeenten vormen de basis van de infrastructuur van de toekomst. Hun mogelijkheden en probleemoplossend vermogen worden benut voor een krachtige samenleving, meer zelfredzaamheid en samenredzaamheid. We starten bij de mogelijkheden en talenten van inwoners. We praten met inwoners in plaats van over hen, we bouwen op hun mogelijkheden en talenten en we nemen belemmeringen weg voor initiatieven die zij nemen.

Ons idee is om in de ondersteuningsstructuur te gaan werken met 2 soorten generalisten: meitinkers en (gezins)begeleiders.

Omgevingsgerichte ondersteuners ('meitinkers')

Allereerst zijn er de omgevingsgerichte ondersteuners. Zij werken aan een veilige en sociaal prettig gebied. De teams van meitinkers worden gevormd uit bijvoorbeeld opbouwwerkers, maatschappelijk werkers, wijkverpleegkundigen, jeugdwerkers of consultants van de gemeente (Wmo/WWB). Zij brengen door hun achtergrond kennis en ervaring en een netwerk mee dat een groot deel van het sociale domein beslaat (zoals welzijnswerk, maatschappelijk werk, jeugd/onderwijs, curatieve zorg/ thuiszorg, werk en inkomen, Wmo-voorzieningen, onderwijs, GGZ).

Deze meitinkers kunnen een keukentafelgesprek voeren, kunnen zo nodig (kortdurende) ondersteuning bieden en hebben het mandaat om allerlei collectieve en individuele vormen van ondersteuning in te zetten. Ze zijn breed geschoolde professionals die een deskundige diagnose kunnen stellen, die op doortastende wijze ondersteuning kunnen bieden of inzetten en die weten wanneer zij een specialist moeten inschakelen.

De meitinkers zoeken aansluiting bij, of komen voort uit, bestaande ondersteuningsstructuren in de wijk. Bestaande samenwerkingsvormen worden zoveel mogelijk geïntegreerd (Sociaal Teams, Zorgadviesteams, CJG teams). Zo ontstaat er voor inwoners/huishoudens een eenduidige en laagdrempelige toegang tot ondersteuning.

De teams van meitinkers worden bekostigd uit bestaande middelen door verschuiving van bestaande functies. Zij zijn gekoppeld aan gebieden. In het geval van Súdwest Fryslân wordt in principe aangesloten bij de clusterindeling uit de Ontwikkelvisie². Er is niet sprake van een eenduidige inzet per cluster. Op basis van bepaalde kengetallen zal een sociale index worden gemaakt per cluster op basis waarvan de inzet kan worden bepaald.

Persoonlijk begeleider/gezinsbegeleider

Is er langdurige of intensieve ondersteuning nodig, dan kunnen de meitinkers een persoonlijk begeleider of gezinsbegeleider inschakelen. Dit zijn mensen die we nu kennen als casemanager, zorgcoördinator, ambulante begeleider of gezinscoach. Deze begeleider maakt samen met de betrokkene een ondersteuningsplan volgens het principe 'één huishouden, één plan'. De begeleider helpt bij het organiseren van de verschillende vormen van ondersteuning en organiseert zo nodig een rondetafelgesprek.

In situaties waarin de ondersteuning vastloopt, is er een *brandpuntfunctionaris*, die - zo nodig met doorzettingsmacht - het proces weer vlot trekt.

Hiermee ontstaat er in onze gemeenten een ondersteuningsmodel voor alle leeftijden, gericht op de samenhangende ondersteuning aan alle inwoners. Het model stimuleert een zo groot mogelijke zelfredzaamheid, samenredzaamheid en versterking van eigen kracht en probleemoplossend vermogen.

² De Ontwikkelvisie is de lange termijnvisie op sociaal en ruimtelijk/economisch gebied van de gemeente Súdwest-Fryslân. Deze visie op het sociaal domein sluit naadloos aan, en is een nadere uitwerking van, de in de Ontwikkelvisie genoemde speerpunten op sociaal/maatschappelijk terrein.

De nieuwe sociale infrastructuur voorziet in alle functies die nodig zijn voor de uitvoering van de nieuwe taken:

- Preventie: het voorziet in activiteiten op het gebied van informatie, advies, voorlichting, vinger aan de pols, bevorderen van gezond gedrag en sociale cohesie en tegengaan van ernstigere (gezondheids-)problemen.
- Informatie en advies: het voorziet in allerlei vormen van informatie en advies, gericht op de ondersteuningsvragen van inwoners op alle levensgebieden.
- Signalering: het voorziet in vroegtijdige en laagdrempelige signalering van problemen.
- Toeleiding naar ondersteuning: het voorziet in een toegang tot en toeleiding naar ondersteuning die aansluit bij de vragen van inwoners.
- Bieden van ondersteuning: het voorziet in vormen van ondersteuning die aansluiten bij de vragen van inwoners. Collectieve ondersteuning eerst; dan pas inzet van individuele ondersteuning en maatwerk.
- Coördinatie van ondersteuning: het stelsel voorziet in het organiseren van samenhang in de ondersteuning rondom één huishouden, één plan, één aanpak, ook op school.
- Vangnet: het stelsel voorziet in activiteiten gericht op het opvangen van inwoners die in een crisissituatie verkeren en op het zo snel mogelijk stabiliseren van de situatie.

Kenmerk van de ondersteuningsstructuur is dat het zich organiseert rondom de vragen van inwoners en niet aanbodgericht rondom de verschillende domeinen en wetten die aan de taken ten grondslag liggen. Het gaat steeds om de algemene vraag: wat is er nodig voor deze persoon om zo veel mogelijk zelfredzaam te zijn en mee te doen in de samenleving? En wat is er nodig voor dit gezin zodat de kinderen gezond en veilig kunnen opgroeien?

3. Richting voor de toekomst

In deze visie belichten we vooral de stip op de horizon: hoe zien wij de nieuwe sociale infrastructuur voor ons. De nieuwe sociale infrastructuur moet vooral tot ontwikkeling komen in de praktijk. Daarom is een belangrijk element van het transitieproces het actief zoeken naar praktijkvoorbeelden die passen in de nieuwe sociale infrastructuur. Deze praktijkvoorbeelden gaan we zichtbaar maken en volgen. Zo kunnen we leren van de ervaringen in de praktijk.

Daarnaast zullen we ook bepaalde onderdelen zelf gaan uitproberen (pilots) zodat we zelf kunnen onderzoeken wat werkt en wat niet.

Wij zien de volgende 3 speerpunten voor ons waarmee deze integrale visie 'handen en voeten' krijgt.

3.1 Speerpunten

Speerpunt 1: Versterken van de basis en de eigen kracht

Eigen kracht betekent niet dat iedereen op zichzelf is aangewezen, maar het betekent dat we het potentieel dat in iedereen zit willen aanwenden om datgene eruit te halen wat erin zit. Het betekent ook dat we samen (meiinoar) verantwoordelijk zijn. Wat de een niet kan, kan een ander wel en andersom.

Wij denken aan slimme verbanden die gemakkelijker gelegd kunnen worden doordat we als gemeente straks 1 grote doelgroep moeten bedienen. Bijvoorbeeld vrijwilligers of buurtgenoten die kunnen schoonmaken in plaats van de thuiszorg. Of uitkeringsgerechtigden die in ruil voor hun uitkering klusjes doen die anders betaald zou moeten worden. We denken verder aan ouders die andere ouders adviezen geven over opvoeden. Het gaat dus ook over het elkaar informeren en aanspreken op gedrag.

De rol van het onderwijs is hierbij heel belangrijk. Door opleiding voorkom je dat je later afhankelijk wordt van een uitkering. Kinderen/jongeren die hun school niet afmaken of veel spijbelen hebben een veel grotere kans in de problemen te raken en in een uitkering terecht te komen. Het onderwijs is ook een belangrijke signaleerder van dreigende problematiek; zij kennen het kind en de omgeving.

Acties:

- Onderzoeken: hoe kunnen we het sociale netwerk/gemeenschap versterken? Wat werkt? Wij denken hierbij in eerste instantie aan onderzoek in binnen- en buitenland.
- In kaart brengen; wat doen we nu al ten aanzien van versterking sociale gemeenschap. Wat werkt goed en minder goed, op basis van eigen ervaring en het onderzoek bij punt 1.
- Pilot 'De basis versterkt' in het kader van Zorg voor Jeugd en Passend onderwijs. Gericht op het versterken van de onderwijzers in signalering en toeleiding naar ondersteuning.
- Pilot met Mienskipsoarch waar de informele zorg wordt geactiveerd in een dorp en een wijk en waar ook gebruik wordt gemaakt van mensen die een tegenprestatie voor hun uitkering leveren

Speerpunt 2: Omgevingsgericht werken (incl. toeleiding, info en advies, indicatiestelling)

Wij geloven in een omgevingsgerichte aanpak met multidisciplinaire teams die doen wat nodig is. Daarbij is een goede informatievoorziening en een logische toeleiding tot ondersteuning belangrijk. Wij geloven niet in loketten, maar zien het liefst een combinatie van een digitale/telefonische informatie- en adviesfunctie en ondersteuners die vindplaatsgericht/gebiedsgericht werken.

De toeleiding naar ondersteuning moet aansluiten bij de natuurlijke leefroutes van onze burgers. De uitdaging is hierbij niet uit te gaan van de huidige aanbieders, voorzieningen en regelingen, maar opnieuw te kijken naar wat er nodig is en wat logisch is.

Acties:

- Omgevingsgerichte aanpak betekent dat de ondersteuning er per gebied/cluster anders uit kan/zal zien. Het vaststellen van die ondersteuning begint bijvoorbeeld met het vastleggen van een sociale index voor ieder gebied. Vervolgens kunnen op grond daarvan basisvoorzieningen worden ingericht en minimale eisen worden vastgesteld op grond waarvan de ondersteuning kan worden ingekocht. Hierbij is het van belang oog te houden voor het individu (en dus flexibiliteit bij de aanbieder).
- Insteken op combinatie van vindplaatsgericht werken en bepaalde collectieve informatie- en advies voorzieningen.
- Hoe organiseren omgevingsgericht werken en 1 huishouden, 1 plan, 1 ondersteuner: organisatievorm
- Indicatiestelling: onderzoeken of het mogelijk is een onderscheid te maken tussen eenvoudig, middelmatig of complex. Bij eenvoudig streven naar geen indicaties maar doen wat nodig is. Bij middelmatig en complex toewerken naar een geïntegreerde indicatiestelling.
- Pilot Buurtzorg. Buurtzorg is een vernieuwend concept waarbij al gewerkt wordt met generalisten. Er wordt wijkgericht gewerkt met zelfsturende teams, zonder overhead. Wij zijn erg enthousiast over dit concept en wij willen graag met een pilot starten in Bolsward.
- Pilot Indicatiestelling. De inwoner met meervoudige hulpvragen heeft nu te maken verschillende indicatiestellers zoals: UWV, CIZ, MEE en Jeugdzorg. Voor specialistische ondersteuning willen wij een pilot doen met integrale indicatiestelling.

Speerpunt 3: Vernieuwing van het huidige (ondersteunings)aanbod

De transities en transformatie vraagt om een vernieuwingsslag van de huidige werkwijze (zie gebiedsgerichte aanpak) maar ook om een vernieuwingsslag in het aanbod.

Waar we mee willen beginnen is een brede analyse van het bestaande aanbod met de vraag in hoeverre we hierin kunnen schuiven. Ook willen we kijken in hoeverre we met de inzet van nieuwe middelen, zoals sociale media, de huidige ondersteuning kunnen vernieuwen.

Tenslotte willen we ook bekijken of we door ontschotten in onze eigen organisatie zaken efficiënter en beter kunnen organiseren, bijvoorbeeld ten aanzien van beschut werken en vervoer.

Acties:

- Onderzoek en analyse van het huidig aanbod; overlap en witte vlekken? Is bepaald aanbod overdraagbaar/te ontschotten/breed inzetbaar? Kunnen aanbieders zich ook meer toeleggen op hun sterke punt? Prijs/kwaliteit?
- Digitaliseren en inzet sociale media (een soort van marktplaats voor ondersteuning).
- Onderzoek naar mogelijkheden verbinden en ontschotten voor beschut werken en (arbeidsmatige) dagbesteding.
- Onderzoek naar het vervoer van doelgroepen en mogelijkheden van combineren van het vervoer van WSW, Wmo en leerlingenvervoer, het vervoer naar begeleiding en het vervoer bij de jeugdzorg.

Randvoorwaarde: nieuwe manier van sturen

Een belangrijke randvoorwaarde bij het kunnen bereiken van bovenstaande speerpunten is de randvoorwaarde sturing. Hierin moeten we onszelf ook opnieuw uitvinden en een vorm van sturing moeten vinden die past bij het doel van deze visie.

De huidige financiële prikkel is gericht op het verzilveren van je recht op een voorziening, met als gevolg een veelheid aan regels en bureaucratie. Bovendien schieten we ons doel voorbij van het eigen kracht denken. Wij moeten dus op zoek naar methodieken waarbij het voorkomen van zware gespecialiseerde zorg beloont wordt.

3.2 Transitie en transformatie

In deze visie belichten we vooral de stip op de horizon: hoe ziet het sociale domein er straks uit? Welke verandering van werkwijze en verhoudingen staat ons voor ogen? We hebben het hier over het transformatieproces, gericht op het realiseren van beoogde inhoudelijke effecten van de stelselwijziging. Ander gedrag van professionals en burgers, andere cultuur bij instellingen en professionals, andere werkwijzen en vooral het anders omgaan tussen burgers, professionals, instellingen en gemeenten.

Die transformatie is niet van de een op andere dag gerealiseerd: de startdatum is wel de duiden, de einddatum niet. Ook het totale proces en de hordes die we zullen tegenkomen zijn nog niet helemaal te overzien.

Op de korte termijn hebben we te maken met de transitie: de complexe overgang van verantwoordelijkheden en financiën van het Rijk naar de gemeenten. Het gaat dan om een verandering van de structuur of het stelsel met de daarbij horende wetten en regels. Dit transitieproces wordt grotendeels per afzonderlijke transitie opgepakt, met een eigen projectstructuur en werkgroepen.

Bij de AWBZ-begeleiding gaat het bij transitietaken bijvoorbeeld om het organiseren van dagbesteding voor de verschillende doelgroepen en het vervoer van en naar deze dagbesteding.

Bij de Participatiewet gaat het dan bijvoorbeeld om de herstructurering van de Wet sociale werkplaatsen. Bij Zorg voor jeugd betreft het onder andere de positie van de jeugdbescherming, de jeugdreclassering en gesloten jeugdzorg (jeugdzorg+). Sommige van deze taken moeten regionaal of provinciaal worden georganiseerd.

Wel is het van belang de processen op elkaar af te stemmen zodat je van elkaar weet wat er speelt.

In bijlage 2 staat een planning met daarin de transformatie- en transitietaken.

Tenslotte

In deze visie willen we in ieder geval de transformatietaken die voortvloeien uit de visie benadrukken:

- Versterken van de basis en de eigen kracht.
- Omgevingsgericht werken.
- Vernieuwing van het ondersteuningsaanbod.

Om de integraliteit vorm te geven en het transitieproces te ondersteunen is er een structuur nodig waarin de samenwerking en afstemming kan plaatsvinden. We willen dit nader uitwerken in een uitvoeringsprogramma.

Met deze visie hebben we onze lijnen uitgezet voor het toekomstig sociaal domein. Het is de insteek van onze gemeenten het transformatieproces te doorlopen samen met onze maatschappelijke partners. Hierbij nodigen we hen van harte uit deze weg samen te bewandelen.

Het daadwerkelijk vormgeven van deze visie zal flexibiliteit en veerkracht vragen van onszelf en de verschillende organisaties. Wij vinden dit een mooie uitdaging en zullen er alles aan doen om een veerkrachtig sociaal domein te realiseren!

Bijlagen

1. Factsheets begeleiding, Wmo, jeugd
2. Tijdsplanning
3. Mindmaps met uitkomsten brainstorm 6/9

Begeleiding

Wat is begeleiding?

Op basis van de AWBZ ontvangen inwoners van SWF begeleiding. Het doel van deze begeleiding is het bevorderen, het behoud of het compenseren van de zelfredzaamheid van de inwoners met een beperking. Begeleiding wordt ook ingezet om de mantelzorg te ontlasten. De begeleiding kan bestaan uit individuele begeleiding en groepsbegeleiding.

Wie doet er een beroep op?

Het gaat om een diverse doelgroep die om uiteenlopende redenen gebruikt maakt van deze voorziening. Dit betreft de volgende groepen:

- Ouderen met somatische of psychogeriatrische problematiek. Deze cliëntengroep omvat mensen ouder dan 65 jaar, die door toenemende ouderdomsklachten en/of dementeren ondersteuning nodig hebben in hun zelfredzaamheid.
- Volwassenen met psychiatrische problematiek. Bij deze doelgroep is vaak sprake van gecombineerde problematiek (psychiatrische problematiek, psychosociale problemen, verslaving, financiële problemen, etc.).
- Mensen met een verstandelijke beperking. Dit betreft cliënten met een verstandelijke beperking en meestal bijkomende problematiek zoals gedragsproblematiek, lichamelijke beperkingen, psychiatrische problematiek, etc.
- Mensen met een zintuigelijke beperking. Dit zijn cliënten met een visuele of een auditieve handicap.
- Mensen met een lichamelijke beperking of chronische ziekte. Een specifieke groep cliënten die hierbij wordt onderscheiden betreft mensen met ernstige beperkingen als gevolg van niet-aangeboren hersenletsel (NAH) of een CVA (cerebro vasculair accident, hersenbeschadiging door beroerte). Ook de cliënten met een ernstige motorische handicap vallen onder deze groep.
- Jongeren met psychiatrische problematiek. Dit zijn jongeren van veelal 4 tot 18 jaar oud waarbij sprake is van een psychiatrisch beeld.
- Mensen met een korte levensverwachting, die ondersteuning willen voor zichzelf of voor hun naasten (de palliatieve zorg).

In SWF zijn er circa 2000 cliënten die gebruik maken van de voorziening begeleiding. In Littenseradiel zijn dit er 150. Cliënten ontvangen deze voorziening in natura of middels een Persoonsgebonden Budget (PGB).

Wat is de opgave voor de gemeente?

- Verantwoordelijkheid voor een groep inwoners met een ondersteuningsvraag die voor de gemeente tot nu toe onbekend is.
- (zeer) kwetsbare groepen met specifieke ondersteuningsbehoefte die dit zelf vaak niet aangeven.
- Specialistische ondersteuningsvragen.
- Veel verschillende soms (zeer) specialistische aanbieders.

Wat is het budget?

Voor de financiering van de begeleiding en de uitvoeringskosten krijgen de gemeenten een bedrag gebaseerd op 2010, verminderd met een decentralisatiekorting van 5%. De huidige inschatting is echter dat er ongeveer 15 à 20% op de begeleiding moet worden bezuinigd. De gemeente heeft invoeringsbudgetten ontvangen voor 2012 en 2013. Dit betreft voor 2012 een budget van € 207.000,- en voor 2013 € 137.000,-. Voor Littenseradiel betekent dit voor 2012 € 52.000 en voor 2013 € 35.000.

Wanneer?

De exacte invoeringsdatum is nog niet bekend. In het regeerakkoord staat dat Begeleiding in 2015 overgaat naar de gemeenten. Er wordt nog overleg gevoerd met de VNG en het ministerie van VWS. Eén van bespreekpunten is de dagbesteding/begeleiding voor de nieuwe cliënten in 2014. De staatsecretaris wil de gemeenten daar al in 2014 verantwoordelijk voor maken.

Onderwerpen uit het regeerakkoord die raakvlakken hebben met de Begeleiding.

In het regeerakkoord staat dat naast de begeleiding ook de persoonlijke verzorging in 2015 naar de gemeenten wordt gedecentraliseerd. Bij persoonlijke verzorging kan worden gedacht aan: hulp bij het wassen en kleden, sondevoeding, medicatie en het aanbrengen van een prothese. We hebben het aantal cliënten dat een beroep doet op de voorziening persoonlijke verzorging nog niet in beeld. Uit onderzoek blijkt wel dat deze doelgroep vaak ook een beroep doet op onze andere voorzieningen zoals Hulp bij het huishouden en de begeleiding.

Ook staan in het regeerakkoord wijzigingen m.b.t. de hulp bij het huishouden en de zorgzwaarte pakketten. Op het budget voor de Wmo-huishoudelijke hulp wil het kabinet € 1,2 miljard korten. Met het resterende budget kunnen gemeenten straks alleen nog inwoners met een laag inkomen ondersteunen. Huishoudelijke hulp verandert van een brede voorziening met veel preventief effect in een vangnet voor de kleine groep meest kwetsbaren.

Het kabinet schrapt in de AWBZ de Zorgzwaartepakketten 1 t/m 4. Het gevolg is dat een grote groep mensen thuis blijft wonen en daar extramurale zorg ontvangt. De verwachting is dat er door deze wijziging een groter beroep zal worden gedaan op de voorzieningen van de gemeenten.

De bovengenoemde onderwerpen moeten landelijk nog verder worden uitgewerkt. De gemeenten zijn al wel aan het onderzoeken wat de gevolgen zijn van de wijzigingen.

Zorg voor Jeugd

Wat is Zorg voor jeugd?

Met ingang van 1 januari 2015 komt er een stelselwijziging van de jeugdzorg. Met deze stelselwijziging wordt de gemeentelijke overheid verantwoordelijk voor de gehele zorg voor jeugd en gezin. Dat omhelst zowel de preventieve zorg als meer intensieve en/of specialistische zorg, die wordt verleend op vraag van ouders en/of jongeren of wordt opgelegd door de kinderrechter.

De gemeenten krijgen de regie over alle jeugdhulp waaronder:

- provinciale jeugdzorg (Toegang, Advies en Meldpunt Kindermishandeling,
- kindertelefoon, ambulante en residentiële zorg, pleegzorg)
- jeugd GGZ (geestelijke gezondheidszorg)
- jeugd LVG (voorlicht verstandelijk gehandicapten)
- jeugdreclassering
- jeugdbescherming
- gesloten jeugdzorg

Dit komt naast de taken die de gemeente al had, onder andere preventief jeugdbeleid (informatie en advies, signalering, toeleiding naar hulp, coördinatie van hulp en verstrekken licht ambulante hulp) en taken t.a.v. jeugdgezondheidszorg.

Wie doet er een beroep op?

Het specialistische veld van Zorg voor de Jeugd bekommert zich om:

- jongeren met ernstigere opvoedingsproblemen (vooral ambulante hulp)
- jongeren met ontwikkelingsstoornissen, hechtingsstoornissen, leerstoornissen,
- aandachts- en gedragsstoornissen (vooral 24-uurs hulp en dagbehandeling)
- jongeren met problematiek rondom ouders (vooral pleeggezin)
- jongeren met een licht verstandelijke beperking (in verblijf of behandeling)
- jongeren die strafbaar gedrag hebben vertoond (jeugdreclassering)
- jongeren met psychiatrische problematiek (ggz)

Cijfers van SWF of Littenseradiel t.a.v. deze verschillende vormen van jeugdzorg zijn er nog niet. Die worden op provinciaal niveau uitgezocht. Een landelijke inschatting is dat het ongeveer 3-5% van het totaal aantal jongeren betreft. Voor SWF zou dit neerkomen op 700 tot 1200 jeugdigen en voor Littenseradiel op 100 tot 170 jongeren.

Wat is de opgave voor de gemeente?

- De stelselwijziging jeugd is geen 'simpele' overheveling van wettelijke taken van de ene overheid/financier naar de andere. Het gaat om het intrekken van oude wet- en regelgeving en schrappen van aanspraken op zorg waarvoor in de plaats een nieuwe wet komt.
- Het is een proces waarbij vele partijen zijn betrokken: meerdere departementen, de provincie, alle Friese gemeenten, zorgverzekeraars, lokale en bovenlokale aanbieders, cliënten en professionals.
- Er is provinciale samenwerking noodzakelijk ten aanzien van bijvoorbeeld jeugdbescherming, jeugdreclassering en gesloten jeugdzorg.
- De lokale ondersteuningsstructuur (het huidige Centrum voor Jeugd en Gezin) moet een juridische entiteit worden.
- Grote financiële risico's; een individueel ondersteuningsarrangement kan €10.000 tot maximaal €50.000 per jaar kosten en kan verplicht worden opgelegd. Bovendien betreft het open einde regelingen waarbij het 'gebruik' vooraf niet valt in te schatten.
- Het gaat om een nieuwe en zeer kwetsbare doelgroep waarbij de overdracht zeer zorgvuldig moet plaatsvinden.

Wat is het budget?

Landelijk gaat er circa €3,1 miljard om in de jeugdzorg. Voor de provincie Fryslân is dit circa €110 miljoen. Hierop zal een besparing moeten worden gerealiseerd van 13%. Voor Súdwest Fryslân betekent dit een budget van ongeveer €16-20 miljoen. Voor Littenseradiel gaat het om een bedrag tussen de €1,5 en 2,5 miljoen. In 2013 ontvangen Súdwest-Fryslân en Littenseradiel een invoeringsbudget, de exacte budgetten zijn nog niet bekend.

Wanneer?

Per 1 januari 2015 moet de transitie gerealiseerd zijn.

Participatiewet / Werkvermogen

Wat is de Participatiewet?

Uitgangspunt van de wet zal zijn dat meer mensen op een reguliere arbeidsplek aan de slag gaan. Er wordt een beroep gedaan op de mogelijkheden van mensen: iedereen moet naar vermogen naar (regulier) werk. Hiervoor biedt de gemeente als dat nodig is ondersteuning, waarbij de zelfredzaamheid en eigen kracht worden gestimuleerd. Met een nieuw instrument, de loondispensatie wordt het werkgevers mogelijk gemaakt om slechts het productieve deel van de inzet van een werknemer te vergoeden. De wetgever wil dit instrument met zo min mogelijk bureaucratie vormgeven. Het kabinet laat een werkgeversquotum voor arbeidsgehandicapten uitwerken (5% bij 25 of meer medewerkers). Hierop zal worden gehandhaafd.

Wie doet er een beroep op?

Dit betreft een diverse doelgroep, deze omvat:

- De Wwb doelgroep, dit zijn mensen die geen werk hebben en een beroep doen op inkomensondersteuning.
- De WAjong doelgroep, dit zijn jong gehandicapten, die een arbeidsbeperking hebben, maar die nog wel arbeidsvermogen hebben. Mensen die 100% arbeidsongeschikt zijn blijven in de WAjong.
- De WSW doelgroep, dit zijn mensen met een beperking, die wel in staat zijn om begeleid of in een beschermde omgeving te werken. Voor degenen die dat nodig hebben blijft beschut werken bestaan.

Wat wordt de opgave voor de gemeente?

- Het afbouwen van de sociale werkvoorziening door veel meer plaatsingen bij reguliere werkgevers;
- Het versterken van de samenwerking met werkgevers: meer denken vanuit de vraag van de werkgever in plaats van uit de vraag van de werkzoekende;
- Het opvangen van een forse bezuiniging: meer mensen aan het werk helpen met minder re-integratiemiddelen;

Wat is het budget?

- De invoering van de wet en de samenvoeging van de budgetten van de Wwb, WaJong en WSW zou gepaard gaan met forse bezuinigingen. Voor de invoering van de Participatiewet wordt geen invoeringsbudget ter beschikking gesteld. Er komt geen Herstructureringsfaciliteit om de SW sector³ om te vormen.
- Het voorlopig afblazen van de wet heeft de volgende financiële gevolgen :
- Het Herstructureringsfonds gaat niet door. Dit betekent een incidenteel nadeel van € 5,4 miljoen voor de gemeenten binnen de Gemeenschappelijke Regeling Fryslân-West⁴. Gemeenten en uitvoeringsorganisatie van de WSW Empatec moeten een herstructurering nu zelf te bekostigen.
- De bezuiniging op SW subsidie in 2013 (en verder) wordt uitgevoerd in 6 jaar in plaats van in 3 jaar. Dit betekent dat de subsidie per SE⁵ in 2013 gelijk blijft aan 2012, namelijk €25.700, en stapsgewijs verlaagd wordt naar €22.050 in 2018; De gemeentelijke eigen bijdrage voor de WSW blijft voorlopig € 500 per WSW plaats;
- Beschut werken wordt een gemeentelijke aangelegenheid, mensen komen niet meer verplicht in de SW. Vanaf 1/1/2014 is er ook voor andere doelgroepen geen nieuwe instroommogelijkheid in de SW.

³ Sociale werkvoorziening

⁴ De gemeenten SWF, de FM io. Boarnsterhim en de gemeenten binnen de Dienst Sozawe NW Fryslân hebben een gemeenschappelijke uitvoeringsorganisatie voor de WSW. De samenwerking is vormgegeven in de structuur van een gemeenschappelijke Regeling

⁵ Subsidie eenheid: subsidie per geplaatste WSW-er

- In de participatiewet is al sprake van samenvoeging van budgetten (werkdeel en SW met name), maar ook gaat worden gekeken naar samenvoeging van meer budgetten in het sociale domein (Wmo, jeugd, ex-AWBZ).
- Bezuiniging op re-integratiegelden gaan door, maar deze zijn al grotendeels doorgevoerd bij gemeente; Zo is ons re-integratiebudget verlaagd van 7,2 miljoen in 2010 naar 4,2 miljoen in 2012. Het subsidiebedrag voor een WSW gerechtigde is verlaagd van 27.000 naar 25.700.

Wanneer?

De exacte invoeringsdatum is nog niet bekend, maar de verwachting is dat de gemeente per 2014 verantwoordelijk wordt voor deze transitie.

Planning transformatie jeugd, wmo, werk	4e kwartaal 2011	1e kwartaal 2012	2e kwartaal 2012	3e kwartaal 2012	4e kwartaal 2012	1e kwartaal 2013	2e kwartaal 2013	3e kwartaal 2013	4e kwartaal 2013
Integrale visie									
Integrale afstemming transities									
Visie ontwikkelen									
Visie afronden									
krachtenveld- en risico-analyse									
Visie vertalen in concrete opgaven									
Onderzoek Partoer cumulatieve effecten 3 transities									
Werkgroep 1: versterken basis/eigen kracht									
Werkgroep 2: gebiedsgericht werken/toeleiding									
Werkgroep 3: vernieuwing									
Pilot Mienskipsoarch	Voorbereiding		Start pilot						
Pilot Buurtzorg in Bolsward	Voorbereiding		Start pilot						
Pilot Indicatiestelling	Voorbereiding		Start pilot						
Begeleiding Wmo									
Analyse doelgroepen									
Analyse verstrekkingsvormen									
Communicatieplan									
Opstellen risico-analyse									
Kaders stellen (vaststellen Wmo-beleidsplan)									
Wmo Werkgroep Toegang, Transitie Taak									
Wmo Werkgroep Vervoer, Transitie Taak									
Wmo Werkgroep Indicatiestelling, Transitie Taak									
Pilot Toegang (voorstel MFC)	Voorbereiding	Start Pilot							
Pilot Ambulante begeleiding	Voorbereiding	Start Pilot							
Pilot Dagbesteding	Voorbereiding	Start Pilot							
Keuzenota									
Aanbesteden/ Subsidiëren m.b.t. begeleiding									
Aanbesteden/Subsidiëren m.b.t. indicatiestelling									
Opstellen/ aanpassen Wmo-verordening/beleidsregels									
Implementatie/werkprocessen opstellen									
Monitoring									
Provinciale overleggen: werkgroep Begeleiding/ werkgroep Jeugd en Begeleiding (?). Pas wel bij kopje samenwerken									
Werk Vermogen									
Kadernota Werk Vermogen!	vaststellen								
Realisatieplan	vaststellen								
Startplan Pilot Werk Vermogen!	vaststellen								
markt analyse	vaststellen								
HRM plan voor werving selectie en opleiding	vaststellen								
Communicatieplan	vaststellen								
Werknemersdienstverlening werkprocessen en beleid	vaststellen								
Werkgeverdienstverlening verkoopplan, produktkoffer	vaststellen								
bedrijfsvoering, financiën, ictplan, verhuisplan, kpi's	vaststellen								
Pilot Werk Vermogen!	voorbereiding		start pilot na 6 maanden go no go						
werving en selectie pilot	uitvoeren	start			werving en selectie				
werknemersdienstverlening	voorbereiding	start							
werkgeverdienstverlening	voorbereiding	start							
ICT, registratie en management info werkprocessen	voorbereiding	start							
verhuizen	voorbereiding	start							
Evaluatie Pilot			voorbereiden	bijstellen					
implementatie nieuwe werkwijze									
plan van aanpak									
governance		planvorming	voorbereiding		planvorming	voorbereiding	start organisatie		
WOR traject		voorbereiden	vaststellen				implementatie		
Communicatieplan	voorbereiden	vaststellen							
Werknemersdienstverlening werkprocessen en beleid					planvorming	voorbereiding	implementatie		
Werkgeverdienstverlening verkoopplan, produktkoffer					planvorming	voorbereiding	implementatie		
bedrijfsvoering, financiën, ictplan, verhuisplan, kpi's					planvorming	voorbereiding	implementatie		
Evaluatie bijstelling								evaluatie	bijstelling
Zorg voor Jeugd									
Bovenregionaal/provinciaal									
Werkgroep Transitie Zorg voor Jeugd									
Stuurgroep Transitie Zorg voor Jeugd									
Arbeidsmarkteffecten									
Toeleiding									
Inkoop en sturing									
Clientbeleid en kwaliteitszorg									
Samenwerking zorgaanbieders									
Beleidsvoorbereiding en besluitvorming									
Risicoinventarisatie en risicomangement									
Monitoring									
Lokaal/regionaal									
Inrichten regionale werkgroep									
Bestuurlijk regionaal overleg									
Leefroutes en werkgebieden									
Zorgaanbieders en aanbod									
Doornontwikkeling CJG									
Inrichten gebiedsteams									
Beschrijving werkprocessen									
Kwartalrapportages									
Beleidsstukken									
Startnotitie/plan van aanpak									
concept Beleidsplan Zorg voor Jeugd					concept maken en voorleggen				
concept Verordening Zorg voor Jeugd					concept maken en voorleggen				
Meerjarig beleidskader 2015-2019							voorbereiding		vaststellen
Uitvoeringsplan 2015							voorbereiding		vaststellen
Verordening en beleidsregels							voorbereiding		vaststellen

Bijlage 3

Samenvatting Mindmaps

Algemene lijn:

Organiseer de ondersteuning dicht bij de burger, vindplaats is werkplaats.

Het loket kan bijv. ook in een kroeg. Het is belangrijk dat de burger een aanspreekpunt/vertrouwenspersoon heeft (een plaatselijke aanjager). Neem vertrouwen als uitgangspunt..

Bundel het aanbod van de ondersteuning. Werk ook samen met andere partijen bijv. passend onderwijs, het buurtnetwerk. Kies voor maatwerk bij de ondersteuning.

Het lokale (buurt) netwerk van de burger is van groot belang. Burgers kunnen zo ook ondersteuning krijgen door de inzet van vrijwilligers. Voorbeelden zijn: koken voor de burens, SRV-man en digitale marktplaats. De ondersteuning kan het beste zo lang mogelijk thuis worden georganiseerd. Dit kan onder andere door inzet van Domotica⁶.

Het is van belang dat cliënten ook zelfregie behouden. Dit kan onder andere door de inwoner een eigen budget te geven. Voor de ondersteuning mag ook wat worden teruggevraagd (wederkerigheid). Stimuleer de zelfredzaamheid van de burger, begin daar al op jonge leeftijd mee, bijv. vanaf groep 1.

Vernieuwende ideeën:

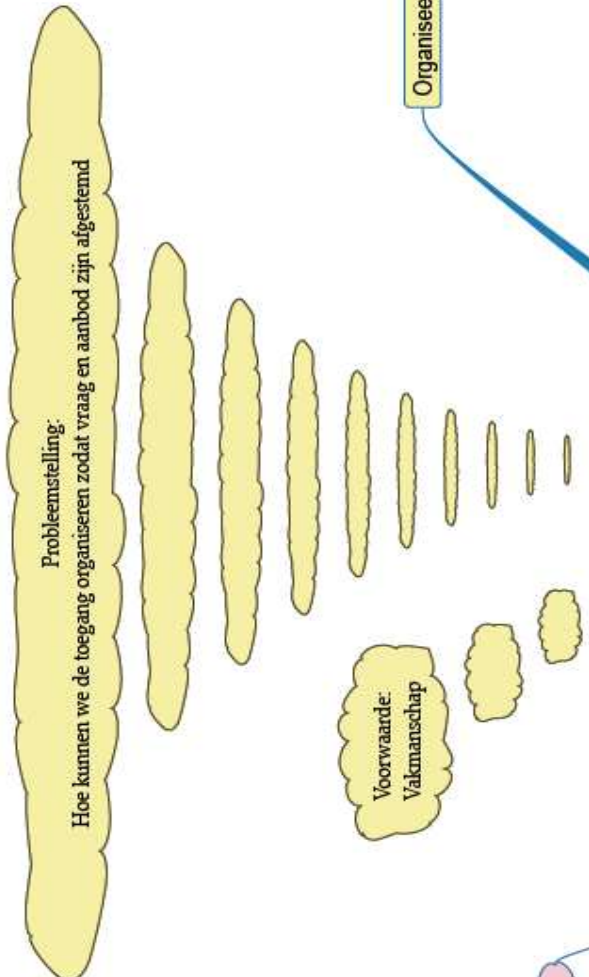
SRV-principe (is meerdere keren benoemd).

Marktplaats voor sociale diensten (www.buuv.nu)

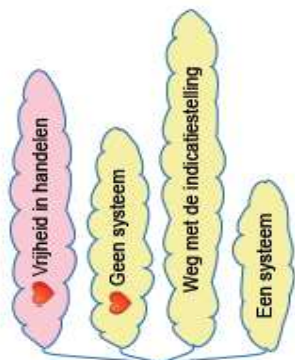
Geluksbudget

Invoering Sociale Dienstplicht

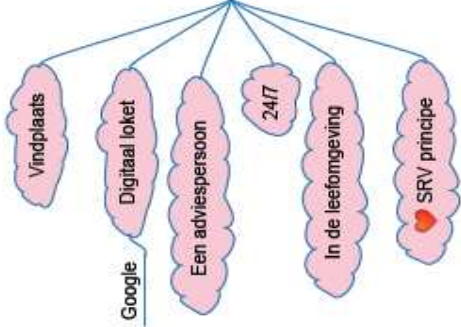
⁶ De integratie van technologie en diensten, ten behoeve van een betere kwaliteit van wonen en leven.

Organiseer LOSLATEN

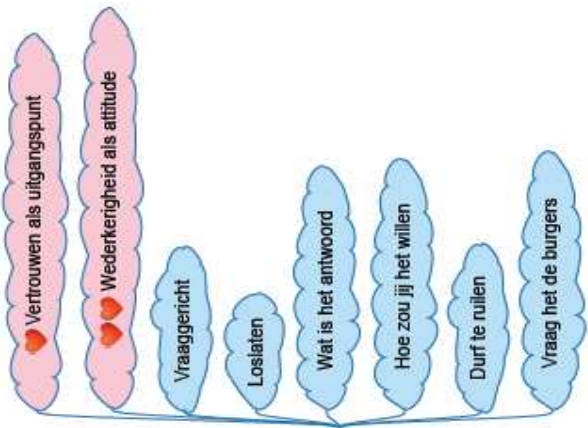

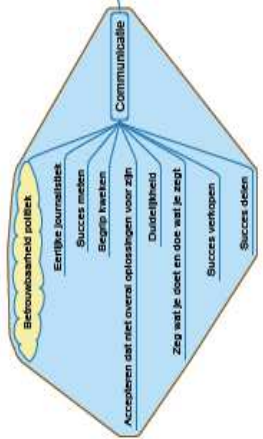
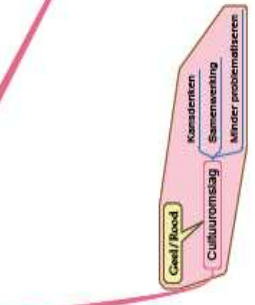
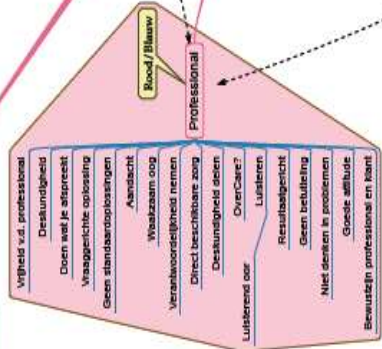
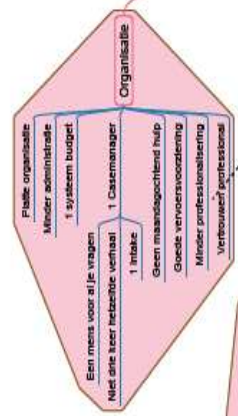
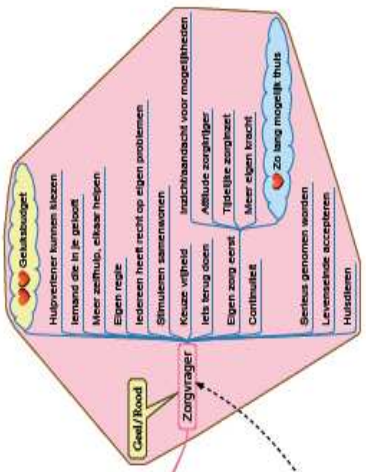
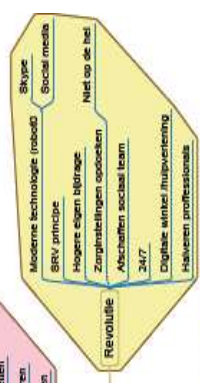
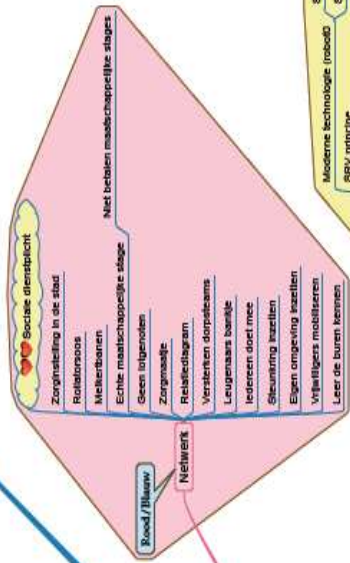
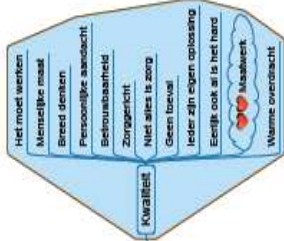
Aanspreekpunt

SWF Toegang organiseren

Resultaatgerichtheid

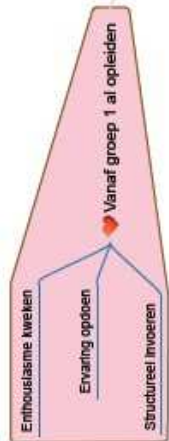

De 6 OGD's

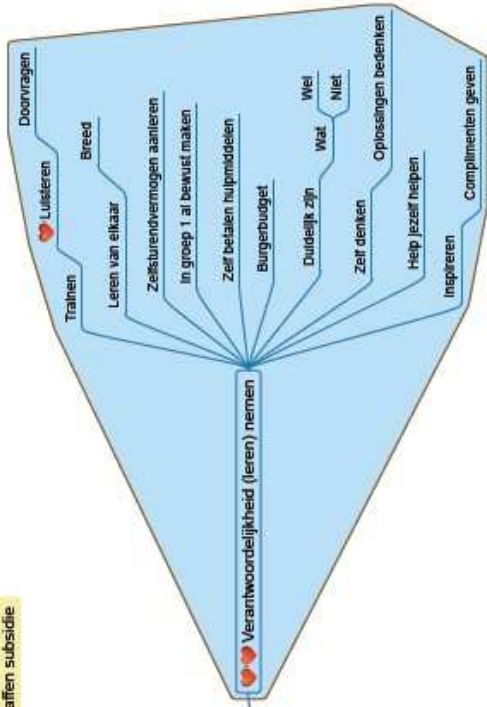
LEVENSAANPAK	LEVENSAANPAK
<ul style="list-style-type: none"> • Niet voor de hand liggend • Niet voor de hand liggend • Niet voor de hand liggend • Niet voor de hand liggend 	<ul style="list-style-type: none"> • Niet voor de hand liggend • Niet voor de hand liggend • Niet voor de hand liggend • Niet voor de hand liggend
LEVENSAANPAK	LEVENSAANPAK
<ul style="list-style-type: none"> • Niet voor de hand liggend • Niet voor de hand liggend • Niet voor de hand liggend • Niet voor de hand liggend 	<ul style="list-style-type: none"> • Niet voor de hand liggend • Niet voor de hand liggend • Niet voor de hand liggend • Niet voor de hand liggend

Uitgangspunt: Hou het simpel

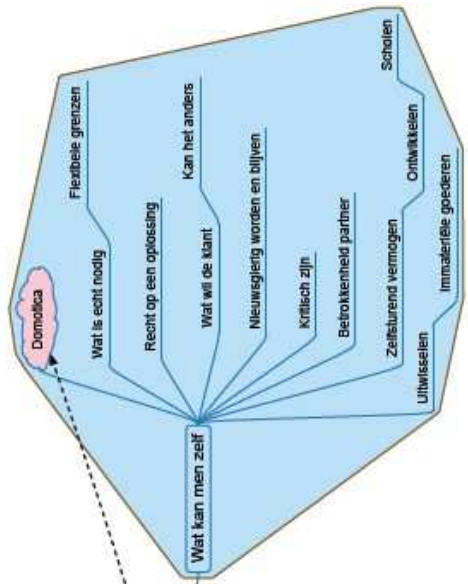
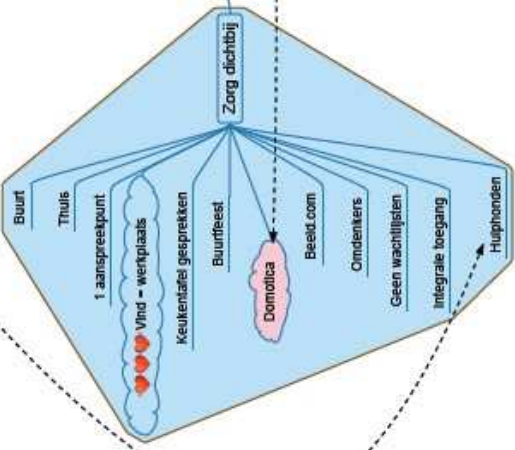
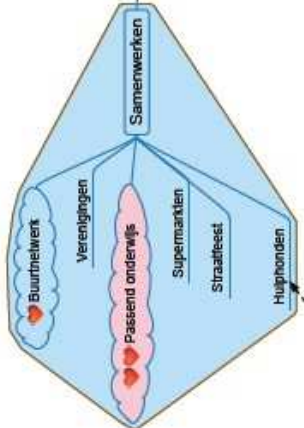
Probleemstelling: Hoe kunnen we zelfredzaamheid stimuleren en realiseren

Afschaffen subsidie

SWF Zelfredzaamheid

BK C02.2 Nieuw

Bloemkleuren	Bloemkleuren
<ul style="list-style-type: none"> • Lokaal • Buurtgericht • Medische gegevens • Medische gegevens • Medische gegevens 	<ul style="list-style-type: none"> • Eigen initiatief • Regie • Budget • Keuze • Keuzevrijheid

Kleurgebruik in mindmap

Probleemstelling:
Hoe kunnen we de zorg / ondersteuning ontkokeren

Liggingpunt:
Regie bij de klant

